

– *цифрові трансформації*: навчання населення основам цифрової грамотності; розвиток цифрової інфраструктури для забезпечення доступу до інтернету та онлайн-сервісів;

– *міжнародна співпраця, залучення допомоги інших країн* для розвитку освіти, охорони здоров'я та інших сфер.

Таким чином, інвестування в людський капітал під час війни ми розглядаємо як умову для майбутньої конкурентоспроможності України, більш швидкого відновлення економіки після війни.

На основі викладеного пропонуємо створення комплексної стратегії розвитку людського капіталу України. Її особливість бачимо в такому: 1) вона має охоплювати всі аспекти життя суспільства; 2) передбачати залучення до співпраці державних органів, бізнесу, громадських організацій та міжнародних партнерів; 3) можливості гнучного коригування та адаптації до змін.

Список використаних джерел:

1. Хімченко А.М., Лех Т.А. Генезис теорії людського капіталу. Ефективна економіка № 5, 2012 <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1131>
2. Красота О.В., Радкевич Д.О. Людський капітал та стала економіка Ефективна економіка № 4, 2024 <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/3548/3583>
3. Мельничук Д.П. Людський капітал: пріоритети модернізації суспільства у контексті поліпшення якості життя населення : монографія / Д.П. Мельничук. – Житомир: Полісся, 2015. – 564 с. https://www.idss.org.ua/monografii/2015_Melnichuk.pdf
4. Porter M. The competitive Advantage of Nations / M. Porter. – New York : Free Press, 1990. – P. 127-128.

УДК 351

Семикіна М.В., д.е.н., професор;

Ляшенко Д.О.,

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький*

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СТАБІЛЬНІСТЬ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ, СКЛАДОВІ, ЗАХОДИ ПІДТРИМАННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Фінансово-економічна стабільність підприємства – це здатність підприємства зберігати свою платоспроможність, ліквідність та ефективність діяльності в довгостроковій перспективі, незважаючи на зовнішні та внутрішні зміни. Це динамічний стан, який постійно формується та змінюється під впливом різних факторів.

Теоретичний аналіз засвідчує, що поняття фінансово-економічної стабільності підприємства розвивалося і змінювалася разом з економічною наукою. В концепціях і теоріях спостерігалися значні відмінності.

Так, класична економічна теорія фокусувалася на рівновазі ринку, стабільність підприємства розглядалася як наслідок ефективного функціонування ринкових механізмів.

Кейнсіанська теорія розглядала стабільність підприємства в контексті загального економічного циклу, при цьому важлива роль відводилася державі в питаннях стабілізації економіки.

Аналіз сучасних наукових джерел [1-3] засвідчує наявність декількох підходів у розумінні проблеми фінансово-економічної стабільності підприємств. Серед таких підходів варто виокремити: системний підхід, за яким підприємство слід розглядати як систему, де всі елементи взаємопов'язані і впливають один на одного; ризико-орієнтований підхід, що фокусується на ідентифікації та управлінні фінансовими ризиками; стратегічний підхід, прибічники якого вважають стабільність невід'ємною частиною стратегії розвитку підприємства; інституційний підхід, що підкреслює вплив зовнішнього середовища (законодавство, регулювання) на стабільність.

Не зважаючи на відмінності у наукових поглядах, більшість авторів сучасних наукових публікацій дотримуються думки, що надзвичайно важливо вивчати і забезпечувати фінансово-економічну стабільність підприємства, оскільки це дає змогу:

- виживання підприємству (стабільність забезпечує безперервне функціонування підприємств);
- його подальшого розвитку (стабільний фінансовий стан дозволяє інвестувати в розвиток, інновації та розширення бізнесу);
- залучення інвесторів (стабільні компанії приваблюють інвестиції, що сприяє подальшому зростанню);
- прояву соціальної відповідальності (стабільність дозволяє виконувати соціальні зобов'язання перед персоналом, партнерами та суспільством).

Дослідження фінансово-економічної стабільності аграрних підприємств в умовах війни в Україні є надзвичайно актуальним з кількох причин:

- по-перше, аграрний сектор формує продовольчу безпеку (аграрний сектор забезпечує продовольчу безпеку країни, особливо в умовах кризи. Дослідження фінансово-економічної стабільності аграрних підприємств дозволяють оцінити здатність галузі забезпечувати населення необхідними продуктами);
- по-друге, аграрні підприємства є важливим джерелом експортного потенціалу країни (аграрний сектор є одним з ключових експортерів України; дослідження допомагають визначити можливості для підтримки експорту та збереження валютних надходжень);
- по-третє, аграрний сектор економіки тримає соціальну стабільність у сільських громадах (аграрний сектор є основним роботодавцем у багатьох сільських громадах; дослідження дозволяють оцінити вплив війни на соціальну стабільність у цих регіонах).

Основні складові фінансово-економічної стабільності аграрного підприємства включають:

- платоспроможність (здатність платити за борги);

- ліквідність (здатність швидко перетворити активи на гроші);
- фінансову стійкість (здатність протистояти негативним впливам), рентабельність (здатність отримувати прибуток);
- фінансову гнучкість (здатність пристосовуватися до змін в політиці, економіці, законодавстві та ін.).

Динамічність стану фінансово-економічної стабільності пояснюється багатьма чинниками впливу. Серед чинників, що впливають на стабільність підприємства на різних економічних рівнях, як правило, виокремлюють:

- макроекономічні (економічний цикл, інфляція, валютний курс);
- галузеві (конкуренція, технологічні зміни, ціни на сировину);
- внутрішні (йдеться про ефективність управління, структуру капіталу, інвестиції на рівні аграрної галузі та підприємств).

За змістом ці чинники є різноманітними – політичні, економічні, техніко-технологічні, інноваційні, воєнні, психологічні, історичні, культурні та інші.

Фактор війни в Україні став специфічним викликом, що призвів до масштабних людських та матеріальних втрат. Для аграрного сектора фактор війни призвів до комплексних негативних наслідків, які гальмують функціонування аграрних підприємств. Йдеться про таке:

- руйнування інфраструктури (війна призводить до руйнування доріг, мостів, складів, що ускладнює логістику та підвищує витрати виробництва);
- масштабну міграцію населення (вимушена міграція населення негативно впливає на наявність робочої сили в сільському господарстві);
- зміну структури посівів (фермери змушені змінювати структуру посівів через нестабільність ринків та обмеження в логістиці);
- коливання цін (війна призводить до значних коливань цін на добрива, паливо, а також на сільськогосподарську продукцію); ризики для експорту (логістичні перешкоди, зміна торгових маршрутів та міжнародні санкції створюють додаткові ризики для експорту аграрної продукції).

Узагальнюючи наукову думку, можна стверджувати, що стратегія формування та управління фінансово-економічною стабільністю має представляти собою процес формування перспективного напрямку розвитку підприємства на основі ефективного управління шляхом постановки довгострокових цілей, визначення найбільш ефективних способів їх досягнення, адекватного коригування управлінських рішень при зміні умов зовнішнього середовища.

Враховуючи нинішню економічну ситуацію в країні, основними пріоритетними завданнями фінансово-економічної стабілізації діяльності аграрних підприємств мають бути:

- державна політика захисту внутрішнього ринку від іноземної конкуренції в аграрній сфері, реалізація різних програм державної підтримки завдяки адресній мотивації; залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій;
- підвищення рівня формування та використання основних виробничих засобів, включаючи землю, відповідно до їх нормативної потреби;
- залучення інновацій.

Зазначені заходи сприятимуть більш ефективному функціонуванню суб'єктів господарської діяльності, забезпеченню належного рівня їх фінансово-економічної стабільності.

Список використаних джерел:

1. Губко В.І. Механізми управління фінансово-економічними результатами діяльності аграрних підприємств. – Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 - економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – ЗВО Міжнародний університет бізнесу і права, Херсон 2020. – Одеська національна академія харчових технологій, Одеса, 2020. – 211 с.

2. Гришова І.Ю., Митяй О.В., Кужель В.В. Оцінювання чинників формування фінансового потенціалу аграрного виробництва. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 10. С. 169-175.

3. Прокопець Л.В. Фінансове забезпечення сільськогосподарських підприємств як основа підвищення їхньої конкурентоспроможності. *Економіка та держава*. 2014. №7, с.64-66.

УДК 351

Семикіна М.В., д.е.н., професор;

Максименко С.С.,

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

Центральноукраїнський національний технічний університет

м. Кропивницький

ФІНАНСОВИЙ СТАН ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ РИЗИКІВ ТА ЗАГРОЗ

В умовах викликів і загроз проблеми фінансового стану аграрних підприємств та їх інвестиційної привабливості є предметом особливої тривоги урядовців, менеджерів, науковців, адже від їх розв'язання залежить продовольча безпека України. Тому актуальність такого напряму досліджень залишається гостро актуальною.

Мета статті полягає у вивченні еволюції наукової думки щодо фінансового стану й інвестиційної привабливості підприємства, а також систематизації ризиків, що їм загрожують в сучасних реаліях.

Теоретичний аналіз довів, що еволюція наукових уявлень про фінансовий стан підприємства відбувалася по мірі розвитку суспільства та НТП:

– у ХІХ та на початку ХХ століття фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств був досить простим і зводився до оцінки прибутковості та ліквідності;

– у середині ХХ століття з розвитком економічного аналізу, бухгалтерського обліку та фінансового аналізу з'явилися більш складні методи оцінки фінансового стану, такі як аналіз фінансової звітності, розрахунок фінансових коефіцієнтів;

– наприкінці ХХ століття – початку ХХІ століття з розвитком комп'ютерних технологій та нових фінансових інструментів з'явилися можливості для більш